

Het latere werk, als een nieuwe onderneming, werd voorbereid door een strenge en vasthoudende studie in enkel zwart-en-wit. Tal van teekeningen, naar koppen, heeft ze gemaakt van straffe belijning, gericht op een nadrukkelijke bepaling van de physionomische kenmerken — of misschien hier beter gezegd: op de onverbloemde uitdrukking van de accidenteele eigenaardigheden en de stellige aanduiding der onderscheidene plans in hun plastisch verband, door het leven, altijd verschillend, in ieder gelaat uitgeboetseerd.

De schildering heeft zich mede gewijzigd naar dezen nieuwen koers in het streven, waarin we kunnen vinden een verderen innerlijken groei van deze geëxalteerde schildersnatuur, bij het klimmen der jaren. Het kleurwezen ook is in de schakeeringen veel minder gecompliceerd dan vroeger, herleid tot een gamma van enkele grondkleuren, waarin de vaste rood-okers het hoofdaandeel hebben. De wil tot een straf, rechtstreeks, schier meedoogenloos karakteriseeren, kan soms tot het excessieve zijn doorgedreven, met een zekere halstarrigheid, die kenteekenend is voor een ontoereikende vormbeheersching. De stellige belijning heeft dan geen spanning meer, de vormen zijn vastgelegd tot roerloosheid; de kleuraanslag is zonder klank — „de kleur is niet uit de verf.” Dit zijn de tegenzijden van deze stroeve, maar kernachtige nadrukkelijkheid in de karakteriseering. En mochten we soms dit ontoereikende in de plastische uitvorming constateeren, dan staat daar tegenover een aanzienlijk effectief: de hevige expressiviteit, die herhaaldelijk aangrijpend is in deze menscheitbeeldingen. Het figuurstuk krijgt dan bij Charly Toorop een bijzondere en zeer eigene beteekenis, evenals het typeerende element bij die voorstelling van de verschillende figuren, groeps-gewijze in tafereel gebracht. Het zijn (buiten de portretstukken) menschen, die we, bij wijze van spreken „thuis kunnen brengen” uit de werkelijkheid — menschen uit de volkslagen en klein-burgerlijke kringen, die de merkteekenen dragen der knoestigheden van het leven.... en die niet zoeken te maskeeren.

En even onverholen, maar met klemmende accenten, is uitdrukking daarvan gezocht in een kunstvorm, die ruw en zelfs barbaarsch kan schijnen. Een uiterlijke beschaving als bijv in het portretgeschilder van een Van Wely is hier ook zeker niet na te wijzen en evenmin (om een graad van kunstwaardigheid hooger te komen) is dit werk behagend als dat van Thérèse Schwartze. Maar nu we toch tegenstellingen noemen is het veelzeggend, dat we een andere schilderes: Suze Robertson niet zouden noemen; want deze, op andere wijze, is als kunstnares toch ook weer van het ras van Charley Toorop. Dat intusschen, buiten het vulgaire, ook het schoone, of het edele, in haar figuurschilderen tot uitdrukking kan komen, valt op te merken bij het portret van haar dochttertje in den familie-groep.

W. St.